

בלק חי"ח שיחה א'

בלעם הדגיש שהסיבה שאינו יכול לקלל את בני ישראל אינו מצד חסרון שלו, אלא מצד מעלתם - שהם לפניו ממלאכי השרת. אך לפי פירוש הראשון זהו מעלה שתהיה בעתיד. ולכן מביא רש"י פירוש שני שהוא ענין שבהוה, שאינם צריכים למנחשים וקוסמים כו'.

ברש"י: "כעת יאמר ליעקב גו': עוד עתיד להיות עת כזאת אשר תיגלה חיבתן לעין כל שהן יושבין וכו' ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת כו' שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך כו' דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כו' ואונקלוס לא תרגם כן".

צריך להבין מהו האריכות בלשון רש"י? ומדוע מקדים את הפירוש הראשון (ובפרט שבמדרש הוא הפירוש השני)?

הביאור בזה: בלעם ביאר מדוע אינו יכול לקלל את בני ישראל - "כי מראש צורים אראנו" שהוא מעלת בני ישראל.

ועל דרך זה בפעם הב', "ותרעת מלך בו גו'". ועל זה מוסיף שלא רק שאינם ראויים לקללה אלא שראויים לברכה "כי לא נחש". אך זה מדגיש את פחיתות בלעם, ולכן מדגיש בלעם שהסיבה שאינו יכול לקללם אינו מצד חסרון שלו, אלא מצד מעלתם הם.

ועל זה אומר "כעת", ומפרש רש"י שזהו עת הידוע שבו מתגלה חיבתן לעין כל, שזהו הזמן דמתן תורה. ואומר שעוד עתיד להיות עת כזאת. אך כמובן שאין לאומות העולם שייכות לתורה, ולכן ההדגשה היא שישראל הם לפניו ממלאכי השרת.

אך קשה שהרי במתן תורה אמרו בני ישראל "דבר אתה עימנו ונשמעה גו' פן נמות", ואם כן איך ילמדו תורה מפיו של הקב"ה לעתיד לבוא? ולכן צריך רש"י להביא ראיה לזה - "והיו עיניך רואות את מוריך". אך לפי פירוש הראשון זהו מעלה שתהיה בעתיד. ולכן מביא רש"י פירוש שני שהוא ענין שבהוה, שאינם צריכים למנחשים וקוסמים כו'.

וזהו ההוספה על "כי לא נחש", דהנה, בלעם רצה לכוון השעה שהקב"ה כועס בה, אך מעלת בני ישראל הוא שהם יודעים אותה שעה על ידי נביאיהם ומתעוררים אז בתשובה.

ומובן מדוע מקדים רש"י את הפירוש הראשון כי הפירוש הראשון מדגיש יותר את מעלת בני ישראל, שזהו התוכן של כל דברי בלעם. ולכן מפרש רש"י כן אף ש"אונקלוס לא תרגם כן".

[והנה, אין לפרש שב' הדיעות ברש"י חולקין בשקו"ט האם מעדיפים מעלה גדולה בעתיד או מעלה קטנה בהוה. דגם לפי הדיעה הראשונה המעלה ישנה גם עתה ורק שהגילוי הוא לעתיד לבוא].

וההוראה: שגם עכשיו כשיהודי לומד תורה הרי זה "מפיו של הקב"ה" ממש ורק שזה יתגלה לעתיד לבוא. וממילא אין להתפעל מכל המניעות ועיכובים.